

România literară

®

Apare săptămânal
sub egida
Uniunii Scriitorilor

Editată de Fundația
România literară
cu sprijinul Fundației
Anonimul

18 - 24 februarie 2004
(Anul XXXVII)

6

■ literatură

paginile

18
19

Fragmente din
romanul
Jam session de
Daniel Vighi

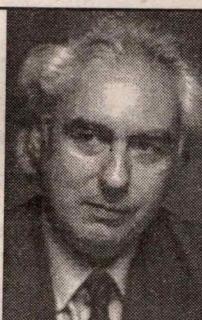

■ literatură

paginile

16
17

Interviurile
“României
literare”
cu
Lucian Boia

■ literatură

paginile

10
11

Publicistica lui
Mircea
Dinescu
Un eseu de
Alex. Ștefănescu

■ eseu

paginile

14
15

Din nou
despre
sinuciderea lui
nenea
Anghelache

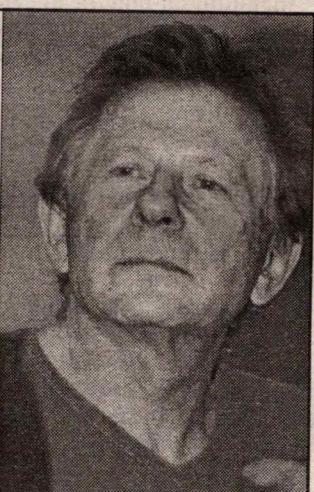

■ arte

pagina

25

Regizorul
Roman
Polanski
încă o dată la
București

■ meridiane

pagina

28

Ei, în grădină,
de
António
Lobo
Antunes

EDITIONAL de Nicolae Manolescu

Celălalt Caragiale

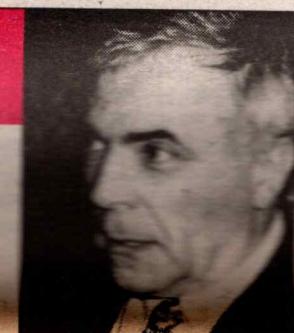

Foto: Ion Cuțu

NISTORIA literaturii, spectacolul oferit de critică este adesea la fel de captivant ca acela oferit de operele însăși. În destule căzuri, opinii critice se dovedesc mai puțin atinse de desuetudine; în cele mai multe, pentru cititorul contemporan, rezultă mai limpede din critică decât din literatură varietatea standardelor și a criteriilor, schimbarea canonului, pierderile ori recuperările. În editorialul de astăzi, vreau să vorbesc despre descoperirile, uneori neașteptate, pe care le facem străbătând la pas peisajul critic din două secole de literatură modernă. Sint, iată, cîteva cărți, nu totdeauna băgăte în seamă, din pricini felurite, care merită să fie semnalate. Despre studiul consacrat de Ciprian Siulea lui Maiorescu, am vorbit. Comentariile pe marginea lui n-au lipsit, ca și recenziile la carte în care se află. Mult mai puțin a stat în atenție o carte de acum cîțiva ani a lui Constantin Trandafir despre Creangă, în care humuleșteanul este inclus, spre plăcutea mea surprindere, în „cultura populară a rîsului”, formulă prin care M. Bahtin îl caracteriza pe Rabbelais. Voi reveni asupra cărții și a ideii ei principale. În 2001, la Cartea Românească, un tînăr critic a publicat un studiu intitulat *Anti-Caragiale*. Îi regăsăti numele – Gelu Negrea – în numărul de față al *României literare*, sub un articol tot despre Caragiale, la fel de ingenios cum este și cartea de acum trei ani la care mă voi referi mai departe.

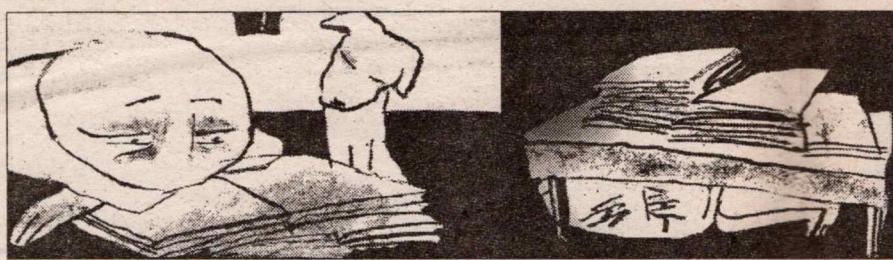
Cum nu stă în intenția mea să o recenzez, voi spune doar în treacăt că este consacrată *Scrisorii pierdute*, dintr-o perspectivă ludic-postmodernă (există chiar sugestii de jocuri menite să ne testeze agilitatea intelectuală și un stil citoedată în maniera lui Caragiale însuși). Interesant este cu ce vine nou despre un autor comentat pînă la safietate. Gelu Negrea se înscrie în descendența unor critici dispuși să trăcă textul *au peigne fin*, adică să-l pieptene cu infinită atenție la detaliu, restabilindu-l în litera lui, acolo unde a fost citit mai mult sau mai puțin greșit, spre a-i putea remarcă spiritul adevă-

rat. Nu intuițiile globale și nici ispita monografică sunt de observat în *Anti-Caragiale* sau la maestrul autorului ei, Ș. Cîculescu, Al. George, Șt. Cazimir, convinși, cu toții, că diavolul caragialian se ascunde în amănunte.

Punctul de plecare a lui Gelu Negrea este acela ca personajele lui Caragiale (nu exclusiv din *Scrisoarea pierdută*) „scriu și citesc cu aceeași voluptate cu care vorbesc”; aproape toate produc, consumă sau vehiculează texte (scrisori, telegrame, petiții, documente etc.); aşa încît în intriga unei comedii ca aceea de care se ocupă Gelu Negrea este pusă în mișcare „nu doar de pasiuni și interese, de acțiuni, întîmplări sau trăiri, ci și de un număr mare de hîrtii, documente în sensul foarte mare al cuvîntului”. Întorcînd această hîrtogărie pe toate părțile, autorul ajunge la două concluzii foarte interesante. Prima are în vedere personajele. Ele îi apar într-o lumină cu mult mai favorabilă decât apăruseră majoritatea comentatorilor anteriori. Cu excepția lui Dandanache, nici unul nu este odios. Cele mai multe sint doar comice. Tipătescu e un jude serios, care, îndrăgostit, își cam sacrifică strălucita carieră. Trahanache e onest, capabil să preuiască prietenia mai tînărului său coleg de partid, iar cu Zoe se poartă „levent, delicat, atent, grijilu și respectuos”. Dincolo de delirul verbal, în discursul lui Cațavencu se întrevăd idei corecte despre progres și democrație. Gelu Negrea este de părere că s-a exagerat enorm în privința defectelor acestor oameni, nici așt de imorali, nici atît de proști, cum s-a tot spus. De aici, a doua concluzie a criticului, privind lumea lui Caragiale în întregul ei: „Cauze istorice bine determinate și au dat mîna în judecarea lumii lui Caragiale cu excesivă severitate [...]. În opera lui s-au căutat cu obstinație argumente capabile să susțină ideea fixă că avem de-a face cu o vizionare critică [...] a societății românești de la finele secolului trecut (al XIX-lea? al XX-lea? – NM) și, prin extensie, a României și românilor [...]”.

(continuare în pag. 15)

interviurile "Român"

“Îmi place mai mult să scriu decât să vorbesc”

Filip-Lucian Iorga: - Nu sunteți un obișnuit al ziarelor și televiziunilor. Vă displac interviurile?

Lucian Boia: - E adevarat că nu dău prea multe interviuri. Aceasta nu înseamnă că le-ăs consideră prea puțin importante. Sunt convins că au importanță lor și că o cultură fară o astfel de mișcare de idei nu ar mai fi cultură. Rezerva pe care o am față de astfel de apariții ține în principal de temperamentul meu, de maniera mea de a-mi gestiona timpul. Cred că, până la urmă, ai de ales între a te ocupa de propria opera și a acorda interviu după interviu. De altfel, știu eu cât e de important să-ți scrii opera? Toate astea au doza lor de relativism.

- De iluzie...

- Sigur că există o mare parte de iluzie, să că nu vreau să spun că modelul meu este mai bun decât al altora. Fericiti cei ce reușesc să le facă pe toate. În ceea ce mă privește, nu pot să fac treaba asta. În plus, lucru curios pentru un profesor, îmi place mai mult să scriu decât să vorbesc. E drept, la facultate mai și vorbesc. Dar placerea mea este să stau în fața foii de hârtie, să-mi storc mintea și să scot ceva. Nu este genul meu să mă exprim prin interviu. Din când în când, însă, cedează.

- Vorbești de placerea cu care vă așezăți în fața foii de hârtie și pe care o ghicește, desigur, și cititorul. Poate un istoric să fie valoros, fără să fie și un bun scriitor?

- Cred că istoria se poate face în foarte multe feluri. Eu am formula mea de a mă exprima. Scriu cărți. Fiind istoric, cările sunt de istorie. E drept că unii se întrebă dacă, într-adevăr, sunt de istorie. Recunosc că am făcut tot ce ținea de mine pentru a-i deruta pe cei care gândesc istoria între niște limite înguste și rigurose trasate. Trebuie să spun că îmi place să scriu. Îmi place să construiesc ceva care să aibă și o formă literară și care să aibă o logică, o coerență. Nu mă interesează numai să transmit informația, ci să îi dau și un sens.

“Nu a existat niciodată o singură istorie”

- Si să implicăti cititorii.

- Nu știu dacă o fac pentru cititor. Când scriu, nu mă gândesc la cititor, fiindcă nu am vreme. Nu mă mai gândesc nici la mine. Când scriu, scriu pur și simplu.

Oricum, nu cred într-o singură formulă de istorie. Poți să

faci și o istorie foarte seacă, o istorie cantitativă, cu siruri de cifre și poate să iasă ceva foarte interesant. Depinde de proiectul pe care îl-ai definit, de pricere și forță de pătrundere a fiecaruia. Cred că sunt ultimul care aș putea să pretind o unică formulă de istorie. Alții pretind așa ceva și se supără dacă eu scriu altfel. Întotdeauna s-a scris și se va scrie întotdeauna în foarte multe feluri, din ce în ce mai multe, pe măsură ce societatea se diferențiază, abordările se diversifică și instrumentele de lucru se înmulțesc. Istoria se multiplică.

- Si avem în istorie, ci istorii. O istorie plurală alcătuită dintr-o suitate de istorii individuale. Istorii individuale, adică vieți alcătuite la rândul lor din suite de experiențe, trăite și interpretate în mod diferit. Mai multe vieți într-o viață, mai multe istorii într-o istorie.

- Istorii care, toate la un loc, îți dau acea istorie mai mult virtuală. Guizot spunea, acum un secol și jumătate, că există 100 de feluri de a face istoria. El o știa prea bine și nu știa de ce se tot minunează unii astăzi, în special la noi, unde nu există suficientă cultură istorică și deschidere către dezbaterea istorică din Occident. Asta e, poate să nu ne plăcă, dar n-am ce să-i fac istoriei! Tin să transmit această stire celor care nu au aflat-o până acum: nu a existat niciodată o singură istorie și nu va exista niciodată! Istoria se diversifică în continuu. Nu o să ne ofere nimeni manualul acela definitiv în care toată istoria universală să fie cuprinsă într-o manieră completă și perfect echilibrată.

- Poate că tocmai de aici pleacă reacțiile de care vom neba. Din nevoie de manual, de rețetă. Schema dată simplifică lucrurile, iar pluralitatea naște, mai ales când nu ești obișnuit cu ea, sentimentul de insecuritate. Mulți caută rețete de trăit. De ce nu ar fi la mare căutare și manuale definite de istorie?

- Nu vreau nici eu să exagerez. Sigur că avem nevoie de modele, uneori chiar și de rețete. Toți folosim rețete. Dacă am gând strict după mintea noastră – ce e drept, cei mai mulți oameni nici nu-și pun problema să gândească strict după mintea lor – dacă am avea fiecare drumul nostru și ne-am comporta după reguli proprii, nu s-ar mai înțelege nimeni cu nimeni și nu s-ar mai lega nimic. Cât am fi unii – zice-se! – de nonconformiști sau de originali, partea fiecaruia de conformism e mult mai mare decât cea de originalitate, fiindcă altminteri nimic nu ar funcționa. Toți avem un bagaj cultural pe care l-am moștenit, în spiritul căruia am fost formați și de asta ne comportăm ca oameni

mai mult sau mai puțin civilizați și responsabili. Firește că oamenii simt nevoia unei anumite orientări. La școală ai nevoie de un manual; dar acesta nu este decât un punct de plecare și cred că și elevilor trebuie să li se explice, de la bun început, că acolo nu sunt scrise lucruri absolute și bătute în cuie. În materie de interpretare, totul rămâne deschis. Vrem să formăm oameni care să gândească sau oameni care să învețe pe de rost ceva, o dată pentru totdeauna și care, apoi, să se răstească la cei care gândeșc în mod independent? Eu cred că trebuie facute eforturi pentru a forma oameni care gândeșc, urmăresc și raționamentul altuia, care cred în propriile idei dar sunt, în același timp, deschiși și spre ideile altora. Cred că asemenea oameni vrem să formăm. Sau ar trebui să vrem.

- De fapt, știți ce istorie tot încerc eu să propun? O istorie intelligentă care este de preferat, zic eu, celei neinteligente. Istorul e omul care trebuie să-si pună întrebări fără încetare. Și nu e vorba aici de a spune neapărat altceva, în ciuda anumitor instanțe intelectuale. Vorba e, și ceea ce spus este o banalitate, de a gândești istoria. De a o gândești cu mintea noastră. E asta ceva atât de extraordinar?

- Nu devine, uneori, banalul, extraordinar? Poate că nu e chiar cel mai simplu lucru să gândești cu propria minte. Câteodată, e mai comod să preie sabloane și să le reciți.

- Asta deja nu mai este treaba mea, decât în măsură în care mă ocup și de istoriografie, în măsură în care am scris o carte precum *Istorie și mit în constiunța românească* și în măsură în care îmi pot exprima opinile în legătură cu un istoric sau altul sau în legătură cu mersul general al istoriografiei românești. E păcat, totuși, să nu gândești lucrurile cu mintea ta și cu mintea sau atitudinea generației noastre. Trebuie să încerci să privi lumea ca om al timpului tău.

“Acceași realitate va naște mereu alte și alte interpretări”

- Există, la ora actuală, două tendințe aparent opuse, dar care, de fapt, se hrănesc reciproc: unificarea instituțională, globalizarea economică și informațională, pe de o parte, și fărâmătarea culturală, diversificarea modelelor, relativizarea sensurilor, pe de altă. În acest context, istoricul continuă să încerce cu sens constructiile sale. Nu și-a pierdut “foamea de sens”.

- Asta e treaba istoricului. Din istoria mare, care este cam amestecată, din care cauză nici

LUCIAN BOIA:

“Ştiți ce istorie tot încerc eu să propun? O istorie intelligentă...”

nu prea știi, la prima vedere, ce să alegi din ea, istoricul alege, filtrează, simplifică și construiește. Fiți siguri că aceste construcții ale noastre, ale istoricilor, nu sunt identice cu istoria adevărată. Nici nu au cum să fie. Sunt modele ideale, în care realitatea este reprezentată, în așa fel încât să capete sens.

Cu siguranță, istoria capată mai mult sens în construcțiile noastre, decât are în realitate. De fapt, istoria este un exercițiu de coerentă. Pentru asta, însă, trebuie să pui o doză de inteligență și trebuie să fii conștient tot timpul că o anumită deformare față de realitate se petrece.

- Trebuie conștientizate limitele demersului istoriografic.

- E complicat aici. Pe de o parte, trebuie să crezi în capacitatea ta de a afla adevărul sau de a te apropia cât mai mult de el. Dar, în același timp, e bine să ai și o doză de relativism și să îți dai seama că nu ai, de fapt, cum să atingi adevărul în totalitatea lui. Trebuie să cauți să fii cât mai aproape de el, dar să rămâni conștient că există și alte abordări și că altii pot gândi altfel decât tine. Acceași realitate va naște mereu alte și alte interpretări.

Suntem însetați de absolut, dorim să ajungem la o cunoaștere deplină, sigură, definitivă dar, pe de altă parte, există și dorința de libertate, de judecată personală, de interpretare și reinterpretare.

Până la urmă, istoria e un joc...

- Jocul cu trecutul...

- Un joc serios, dar care nu trebuie luat excesiv în serios și care presupune personalitate, talent și abordări mereu noi. Nimic nu trebuie absolutizat. La fel cum nimic nu trebuie bagatizat, fiindcă toate lucrurile sunt serioase pe lumea asta. Dar să fim serioși, fără a deveni solemnii! Uneori, solemnitatea tinde spre prostie. Cred că suntem în stare să percepem și seriozitatea și relativitatea unui lucru, și să le îmbinăm.

- Ca să preiau o formulă din Pentru o istorie a imaginariului, să încerc să-l împăcăm pe Don Quijote cu Sancho Panza...

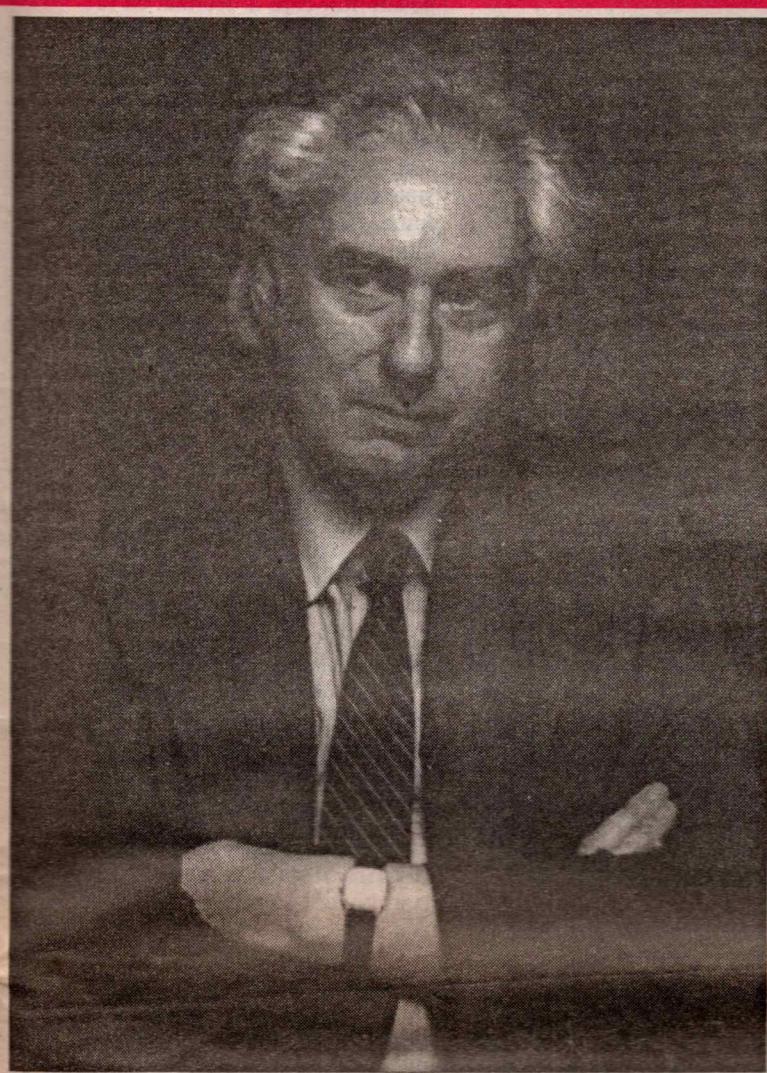
- Ar fi ideal dacă am reușit. N-ar fi rău ca macar să încercăm.

- Istoria este de multe ori incomodă. Am vrea căteodată să scăpăm de ea, și actuala construcție europeană are anumite probleme cu istoria; e nevoie de un nou set de valori, de o nouă mitologie istorică, potrivită cu proiectul Europei unificate.

- Nu știu ce se va întâmpla cu istoria. Noi, istoricii, abia dacă reușim să cunoaștem câte ceva din trecut. Ce să mai vorbim despre viitor? Sigur, e normal să ne pronunțăm și asupra viitorului, dar de cele mai multe ori greșim. Însă am sentimentul că istoria nu mai joacă în viața comunităților rolul pe care l-a

e "României literare"

n?

un joc...
dar care nu
în serios și
nalitate, ta-
noi. Nimic
La fel cum
bagatizat,
e sunt seri-
Dar să fim
solemni !
tinde spre
em în stare
itatea și re-
și să le îm-

jucat mai ales în secolul al XIX-lea, atunci când s-au constituit identitățile naționale și când s-a mizat foarte mult pe istorie. S-ar putea ca lumea spre care ne îndreptăm să aducă o eclipsă a istoriei; totuși, nu o eclipsă totală, pentru că oamenii se vor interesa întotdeauna de trecut.

- Istoria reală merge tot mai repede și, în multe privințe, ne "ruperă" de trecut. Sau, dacă vorba e prea tare, trecutul devine, oricum, mai puțin semnificativ.

- *Ne despărțim de trecut... râzând, vorba lui Marx ?*

- Si râzând, și plângând. În istorie, întotdeauna s-a râs și s-a plâns. De fapt, asta e viața noastră. Râdem și plângem fără încecare.

- *Si de multe ori, în același timp.*

- Poate de cele mai multe ori. Acum, în legătură cu construcția europeană, este vizibila dificultatea de a așeza Europa pe anumite baze istorice. Nu că bazele acestea nu ar exista, dar sunt mai greu de identificat decât, să zicem, identitățile naționale. În cazul Europei, lucrurile sunt mai complicate, cu atât de națiuni, atât de istorii, atât de diversitate culturală, religioasă. Mai e și diferența peste care trezem acum mai repede, dar în care eu cred, cea dintre Europa Occidentală și cea Răsăriteană. Noi când vorbim de Europa, inclusiv în sensul

actualei construcții politice, vorbim de Occident. De Occident nu scapă nimeni și foarte bine că nu scapă, chiar dacă există și în civilizația occidentală lucruri care nu sunt întotdeauna foarte agreeabile. Civilizația aceasta are de toate; e de departe cea mai bogată, cea mai diversificată, cea mai liberă dar și cea mai conflictuală. Mă gândesc la întreaga istorie a Occidentului, nu neapărat la ziua de azi. Întâlnești în istoria Occidentului mai multe bune decât în alte

părți și poate... și mai multe reale.

"Se creează, chiar sub ochii noștri, un nou tip de civilizație"

- În fine, trăgând linie, rămâne faptul că civilizația occidentală este marea civilizație a ultimului mileniu și că nu există astăzi alternativă rezonabilă la modelul occidental. Se creează chiar sub ochii noștri un nou tip de civilizație. Tot timpul oamenii au făcut altceva, a existat o evoluție care s-a accelerat treptat, începând cu secolul al XVIII-lea, dar nu existau rupturi radicale de la o generație la alta, cea mai mare parte a moștenirii trecutului fiind preluată. Acum, ritmul de evoluție este din ce în ce mai accelerat. Să ne gândim căte

modificări radicale, pe care poate le ignorăm fiindcă ne sunt foarte familiare, s-au produs numai în ultimii zece ani. și nu mă refer la Lume, în general, ci la viețile noastre și la societate. E suficient, cred, să pomenești internetul și telefonia mobilă. Acum apare o generație care nici nu-și poate imagina istoria dinainte de internet. În acest context, nu știu că interese va mai exista pentru istorie. Sunt și voci care spun că Europa e ceva ce facem noi astăzi și că nu e cazul să ne raportăm la nesfârșit la trecut.

- *Ceva de genul: dorim Europa, deci trebuie să existe ! Numai că nu întotdeauna lucrurile ies așa cum ni le dorim.*

- Până la urmă, asta este istoria: un complex de condiții materiale, care reprezintă partea de inertie, iar pe de altă parte, tot ceea ce avem noi în cap și de unde rezultă voluntarismul istoric. Sigur că nu pot să faci chiar tot ce-ți trece prin cap și bineînțeles că multe lucruri se materializează deformat, chiar pervers (și aici avem exemplul utopiei comuniste). Avem tot felul de proiecte, dintre care unele pot să fie chiar absurdă; dar foarte multe dintre aceste proiecte au o nouă și se și realizează. Așa și cu Europa: dacă se dorește să existe o Europă, se va face, cu toate ezitarile, renunțările și deformările care vor apărea în raport cu proiectul ideal.

- *Întorcându-ne la România, nu vi se pare că în societatea noastră, chiar în mediile academice, există o carentă de comunicare ?*

- Așa este, dar cred că nici eu nu sunt chiar cel mai potrivit pentru a critica o asemenea stare de lucruri, pentru că nici eu nu comunic prea mult. Eu îmi fac treaba mea, o lansez și apoi îl las pe alții să o judece. E adevărat că noi suntem o societate scindată și mult prea ideologizată, în care inamicitii personale dintre oameni li se adaugă și fondul de disensiune ideologică. E un cumul care conduce spre refuzul celuilalt. Suntem o societate dezechilibrată și nici nu puteam să fim altfel.

- *Si o societate foarte puțin reactivă.*

- Da, vă spun drept, m-ăș fi așteptat ca după '89 să aibă loc o dezbatere mult mai vie de idei și ca intelectualii să dea mai mult. Firește, sunt mulți care au dat destul, dar m-ăș fi așteptat să fie mult mai mult, în condiții de libertate. Nici istoria nu a oferit, încă, atât cât mi-ăș fi dorit. Sigur, eu am deschis poate un drum, dar cred că încă multe altele ar fi putut fi deschise. E încă foarte mult conservatorism. Nu am calitatea să mă pronunț, dar acest lucru se vede și în literatură. Tot aștept marelul roman românesc care să asimileze ceea ce îi oferă,

din belșug, și în plan social și în plan psihologic, comunismul și post-comunismul. Nu a existat acea explozie, acea efervescență culturală pe care o așteptam.

"Zis și făcut: nu s-a mai trimis delegația la Constantinopol..."

- *Care a fost cel mai radical contact pe care l-ai avut cu îngădirile ideologice impuse de regimul comunist ?*

- Eram student, în 1966, colaboram la revista "Viața studențească" și le-am dat ideea, fiindcă se apropia 24 ianuarie, să realizăm un montaj cu extrase din presa vremii, însăilate într-un comentariu al meu. După ce a apărut, a izbucnit scandalul. Am fost acuzat că îi consider pe moldoveni ca nefiind români; era vorba despre un articol apărut la București și care scria cu entuziasm despre Unire, folosind însă o exprimare de tipul: "moldovenii de la Iași și români de aici". La 1859 nu era o problemă ca moldovenii să-și zică moldoveni. Devenise, însă, o problemă pentru neisprăviti de politruci care deveniseră din anti-naționalii din anii '50, naționaliști care mă acuzau pe mine de ... lipsă de patriotism. Revista a fost retrasă de pe piață și a fost scoasă o nouă ediție, din care dispăruse și referirea la delegația care a fost trimisă, la Constantinopol, pentru a anunța alegerea lui Cuza. Întrebarea censorilor venise imediat: "Ce nevoie aveau români să trimită o delegație la Constantinopol ? Noi nu ne puteam face unirea singuri ?!" Zis și făcut: nu s-a mai trimis delegația la Constantinopol. Asta ca să vedeti la ce grad de imbecilitate se ajunse, și astă în aşa-zisa perioadă de "deschidere" a regimului comunist.

- *Coborând în istoria dumneavoastră personală, ce v-a atras spre studierea trecutului ?*

- Este, în primul rând, o cheștiune de familie. M-am născut într-o casă de intelectuali, am avut o bibliotecă destul de mare, rămasă de la bunicul meu, cu multe cărți de istorie și de literatură, și eu tot felul de encyclopedii. Am fost un pasionat al encyclopediilor și încă nu e zi în care să nu mă uit într-o dintre ele. Mama a urmat Literele și se specializase în literatură română veche. Trebuia să facă o teză de doctorat cu Cartojan, dar nu a reușit, fiindcă a murit și Cartojan și au murit multe lucruri atunci, imediat după al doilea război mondial; apoi a lucrat la Arhivele Statului și la secția de manuscrise de la Biblioteca Academiei. Tatăl meu a făcut studii de sociologie (a fost în echipele lui Gusti) și a fost, de asemenea, stenograf la

Parlament și a lucrat cu Henri Stahl, cel care a întemeiat sistemul românesc de stenografie. Atmosfera în care am crescut mă îndreptat mai mult spre istorie decât, să zicem, spre ingerie. Mama mă susțineau în dorința mea de a urma Istoria, care s-a cristalizat încă de pe la 12 ani; multă lume, însă, s-a mirat de alegerea făcută. Un elev bun trebuia neapărat să se facă inger; istoria era pentru cei mai prosti sau pentru fete. Chiar mă amuză să mă gândesc cum aş fi arătat eu ca inger: aş fi fost o catastrofa. Istoria a fost cea care mă pasionaț: acea istorie largă, deschisă către alte arii culturale; întotdeauna mi-a plăcut să gândesc, să inventez tot felul de teme. Astă nu înseamnă că nu am făcut și istorie tradițională. Am cercetat în arhive, am publicat și o lucrare despre relațiile dintre români, cehi și slovacii; teza mea de doctorat a fost o monografie despre Eugen Brote, un om despre care nu se mai știa aproape nimic și căruia i-am reconstituit biografia. Nicu ei nu sunt de acord cu tinerii istorici de astăzi, care evită arhivele. Este o bună școală, indiferent ce ajungi să faci după aceea.

- *Fiindcă v-ai ocupat de mituri, mi-ăș permite să vă întreb dacă vi s-a întâmplat vreodată să vă întâlniți cu "mitul Lucian Boia".*

- Nu știu dacă există chiar un "mit Lucian Boia". Există, poate, o mică legendă care, pe lângă alte aspecte ale ei, pornește și din faptul că public destul de des în străinătate. Unii își închipuie că eu nu prea trăiesc în România și, când mă întâlnesc pe stradă, mă întrebă, mirați: "Cum, ești în România ?!" De fapt, eu stau aproape tot timpul în România. Ce mă mai frapează este că oamenii îmi citesc cările și foarte mulți înțeleg altceva decât am vrut eu să spun. Dar cred că asta e ceva curent: o carte se multiplică în funcție de cititor. Uneori, însă, mesajul se modifică, parcă, în mod exagerat.

- *Ce lucrări pregătiți acum ?*

- Ultima carte pe care am terminat-o tratează imaginarul clientului și acum scriu, pentru editorul meu francez, o carte despre Jules Verne.

- *Ce le-ai spune studenților, la cursul de Istoria istoriografiei, despre istoricul Lucian Boia ?*

- Mă puneu în postura dificila de a încerca să mă autodefinesc. Bun, le-ăș spune despre Lucian Boia că este un istoric neconventional, un istoric de idei – bune sau rele ! – care a abordat o diversitate de teme și un istoric căruia îi place să dea un sens lucrurilor pe care le comunică și o formă literară, dacă nu e prea mult spus, scrierilor sale.

**Interviu realizat de
Filip-Lucian Iorga**

România literară 17